

Vetoomus 22.8.2018

Suomen Tasavallan presidentti Sauli Niinistölle, Opetusministeri Sanni Grahn-Laasoselle, Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattilalle sekä Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilalle, Eduskunnan sosiaali- ja terveys sekä sivistysvaliokuntien- ja lautakuntien jäsenille

koulukiusattujen jälkihoidon sekä kiusaajien tuen tarpeen tunnistamiseksi ja toteuttamiseksi

Vetosimme 20.3.2013 päättäjiin, jotta koulussa kiusattujen sekä heidän vanhempien asema kiusaamistilanteissa huomioitaisiin paremmin. Silloin totesimme, että käytännössä kiusattua usein syyllistetään, vaikka kiusaaminen on ryhmäilmiö, johon yksinään vaikuttaminen on hankalaa. Silti lapselta saatetaan kiusaamisen selvittelytilanteessa kysyä mitä hän itse voisi tehdä, ettei häntä kiusata. Vastuu kiusaamiseen puuttumisesta on aikuisilla, eikä sitä voi siirtää lapselle. Se, että kiusattu edelleen se osapuoli, joka joutuu vaihtamaan koulua, jättää syvät jäljet lapsen oikeudentajuun ja turvallisuuden tunteeseen. Aikuisten avuttomuus kiusaamistilanteissa sekä heidän asenne kiusattua kohtaan vaikuttaa siihen, että kiusatun kokemus alkaa kasvaa osaksi hänen identiteettiään.

Pitkäkestoinen kiusaaminen mahdollistuu, kun aikuisten puuttuminen ei ratkaisevasti muuta kiusaajien harjoittamaa vallankäyttöä, alistamista, haukkumista ja syrjintää tai väkivaltaista ilmapiiriä. Kiusaaminen on henkistä ja fyysistä väkivaltaa, ja meidän tulisi se sellaisena myös käsitellä. Kun puhumme koulukiusaamisesta, unohdamme helposti, miten vakavasta väkivallasta usein on kysymys. Jos samanlainen käytös siirrettäisiin aikuisten väliseen kanssakäymiseen, se tulkittaisiin automaattisesti väkivallaksi. Silti odotamme, että lapsi menee pahoinpideltäväksi sekä henkisen väkivallan uhriksi kouluun kuukaudesta ja vuodesta toiseen. Väkivallasta, ja varsinkin sen jatkuvasta vähättelystä ja siitä syyllistämisestä traumatisoituu aikuinenkin, miksi siis oletamme, että lapsen on se vain kestävä?

Kohtaamme vuosittain työssämme Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus Valopilkussa satoja kiusattuja ja heidän vanhempiaan. Toistuvasti olemme nähneet, miten koulussa kiusatusta lapsesta on tullut masentunut, paniikkikohtauksista kärsivä ja ihmisiä pelkäävä nuori, joka ei kykene opiskelemaan itselleen ammattia tai olemaan työelämässä vakavien sosiaalisten tilanteiden pelkojen takia. Mistä tällaiset pelot syntyvät ja miksi niin moni nuori kärsii niistä, vaikka koulujärjestelmämme huomioi ryhmä- ja esiintymistaitojen opiskelun? Vakavat pelkotilat syntyvät,

kun toistuvasti joutuu ryhmätilanteissa vähätellyksi, naurunalaiseksi, mollatuksi tai julkisesti häväistyksi. Ne syntyvät häpeästä joka syntyy, kun kukaan ei puolusta ja osoita, ettei henkistä ja fyysistä väkivaltaa sallita. Kiusaamisen pitkäaikaisvaikutuksista on lukuisia tutkimustuloksia, (Copeland, 2013; Lereya ym. 2015) jotka yksiselitteisesti todistavat kiusatuksi ja yhteisöstään eristetyksi joutumisella olevan vakavia psyykkisiä ja terveydellisiä seurauksia kokijalleen. Kolme neljästä syrjäytyneestä nuoresta on entisiä koulukiusattuja, mikä on hälyttävän suuri luku. Tämä syrjäytymiskehitys olisi pysäytettävissä kiusaamisen jälkihoidon järjestämisellä uhreille. Selkeää kiusaamisen jälkihoitoon keskittynyttä tahoja, jolla olisi tarvittava tieto kiusaamisesta ilmiönä sekä taito kohdata kiusattuja, ei kuitenkaan vielä ole.

Norjalainen kriisipsykologian ammattilainen Atle Dyregrov on jo v. 2002 ilmaissut huolensa puuttuvasta kiusaamiskokemuksen käsittelemiseen sopivasta mallista, joka olisi matalan kynnyksen, ei-psykiatrisen perustuva malli. Meillä Suomessa sellainen malli on, tukikeskus Valopilkussa olemme kahdeksan vuoden ajan STEA:n rahoituksella kehittäneet VAHVUUDET ESIIN! – kiusaamisen jälkihoitomallia ®. Se on käytännöllinen, halpa ja toimiva tapa tukea kiusaamista kokeneita ja olisi levitettävissä myös maamme rajojen ulkopuolelle. Malli perustuu vertaisuuteen ja siihen tietotaitoon, joka meillä itse koulukiusaamista sekä kiusattujen lasten vanhemmuuden haasteita kokeneilla on. Jos kiusaamistilanteessa tai kiusaamisesta saatujen haavojen kanssa ei tule kuulluksi, kiusaamiseen liittyviä tunteita ei pääse käsittelemään jolloin ne alkavat haitata, rajoittaa tai estämään arkeamme. Kiusattujen ja syrjäytyneiden nuorten riittämätön hoito tulee yhteiskunnallemme kalliiksi ja on inhimillinen tragedia vailla vertaa, joka pahimmillaan johtaa kostoajatuksiin tai jopa niiden toteuttamiseen käytännössä. Siksi kiusaamista kokeneet tarvitsevat rakentavaa, matalan kynnyksen tukea toipuakseen. Sitä me jo nyt tarjoamme tukikeskuksessamme Lahdessa.

Toivomme Teiltä seuraavia toimenpiteitä koulukiusaamista kokeneiden jälkihoitoon sekä kiusaajien tuen tunnistamiseksi ja järjestämiseksi:

- että te, yhteistyössä eduskunnan ja muiden ministereiden kanssa edesautatte viranomaisten asenteiden muuttumista niin, että kiusaaminen luokitellaan vakavaksi väkivallaksi ja että kiusatut saavat apua nimenomaan väkivaltaa kokeneina, itse kiusaamiseensa syyttöminä
- että tarvittaessa lakimuutoksen avulla veloitetaan varhaiskasvatus-, koulu- ja terveystieteiden aktiivisesti tunnistamaan kiusaamista kokeneiden tuen tarve sekä järjestämään niin kiusatuille kuin kiusaajillekin heidän tarvitsemaansa tukea
- että edistätte sitä, että maahamme saataisiin lapsiasiavaltuutetun keväällä 2017 ehdottama kansallisen tason kiusaamisasioiden tukikeskus, joka tarjoaisi matalan kynnyksen tukea ja kuntoutusta kiusaamisesta kärsiville sekä toimisi kiusaamisasioiden neuvontakeskuksena eri alojen ammattilaisille
- että tuotte aktiivisesti julki, että myös kiusaajien tuen tarve on suuri, koska tasapainoisella lapsella tai nuorella ei ole tarvetta kiusata toisia sekä että toimitte

viranomaisten asenteen muuttajina niin, että he tunnistaisivat helpommin väkivaltaisten keinojen käyttämiseen taipuvalaiset lapset, jolloin he saisivat nopeammin tukea käytöstapojensa muuttamiseen

- että huomioitte että yhteiskunnan muuttuessa ja tuloerojen kasvaessa kiusaamisen ja sen kautta syrjäytymisen vaara syntyy jo hyvin varhain lapsen elämässä, mistä syystä kiusaamisen tunnistaminen jo päiväkodissa on ensiarvoisen tärkeää
- että edistätte kiusattujen lasten vanhempien tuen tarpeen tunnistamista ja tuen saantia tuomalla julki heidän hankalaa asemaansa; vanhemmilla tulee olla oikeus tuoda julki lapsensa tilanne koulussa ilman että lapsi tai vanhemmat joutuvat koulun tai viranomaisten vallankäytön kohteeksi ja ilman että lapsi joutuu kärsimään vanhemman yhteydenotoista

Kunnioittaen,

Ari Tuupainen

Ari Tuupainen

Harjulan setlementti ry.

toiminnanjohtaja/rehtori

Sovittelutoimiston johtaja

www.harjulan.fi

Tina Holmberg-Kalenius, Saija Salmi

Tina Holmberg-Kalenius, Saija Salmi

Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus Valopilkkku

tukikeskuskoordinaattorit

www.valopilkkuja.fi

